

de raad van de gemeente Westerkwartier
per mail via griffie@westerkwartier.nl

Contactpersoon

E. Kooi

Kenmerk

1969152495

Leek

17 oktober 2023

Onderwerp

Informeren kaders bibliotheekwerk

Geachte leden van de raad,

Diverse ontwikkelingen hebben eraan bijgedragen dat we nieuwe afspraken maken over het bibliotheekwerk in de gemeente Westerkwartier. Op landelijk niveau speelt de ontwikkeling waarbij de bibliotheek verandert van een plaats waar boeken uitgeleend worden in een maatschappelijke bibliotheek die midden in de samenleving staat. Daarbij speelt ook de zorgplicht die naar verwachting vanaf 2025 zal gaan gelden. Op provinciaal niveau speelt een professionaliseringsslag die Biblionet Groningen afgelopen jaren heeft ondergaan, die ook doorvloeit in de financieringsstructuur. Daarnaast heeft Biblionet Groningen de gemeente geadviseerd om inhoudelijke wijzigingen aan te brengen in de huidige manier van werken, waarmee de inhoud voor de stenen wordt gezet. Op gemeentelijk niveau zien we dat er nog steeds gewerkt wordt vanuit oude afspraken van voor de gemeentelijke herindeling.

Deze ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat we de huidige afspraken rondom het bibliotheekwerk geëvalueerd hebben en vandaaruit gekeken hebben naar de toekomst. Met dit kaderdocument maken we een kwaliteitsslag in het bibliotheekwerk en verspreiden we het aanbod evenredig over de gemeente.

Achtergrondinformatie

Het bibliotheekwerk in de gemeente Westerkwartier wordt uitgevoerd door Biblionet Groningen. Dit doen zij op basis van de Wet op de openbare Bibliotheken (Wsob). De Wsob verankert de landelijke digitale bibliotheek als een rijkstaak. Deze wet beschrijft de vijf kerntaken van de bibliotheek. In een landelijk convenant zijn deze vijf taken verder uitgewerkt in drie maatschappelijke opgaves. In de maatschappelijke opgaves staat beschreven hoe de bibliotheek deze taken uitvoert.

Met ingang van 2019 werkt Stichting Biblionet Groningen met de Producten en Diensten Catalogus (PDC). Hierin staat vermeld welke producten en diensten Biblionet aanbiedt om de maatschappelijke opgaves uit te voeren en wat deze producten kosten. Er zijn vaste onderdelen die voor elke gemeente gelden en onderdelen waarop elke gemeente zijn eigen keuzes maakt. Door te werken met de PDC is de

bekostiging van de bibliotheken transparant gemaakt en is stichting Biblionet weer een stichting geworden met een gezonde financiële situatie.

In 2020 heeft Biblionet Groningen een huisvestingsonderzoek laten uitvoeren in opdracht van de Groninger gemeenten. De uitkomsten van dit onderzoek zijn verder uitgewerkt in gemeentelijke adviezen, welke in het voorjaar van 2021 aan de gemeenten zijn aangeboden. Hierbij was het belangrijkste advies om meer in te investeren op het vergroten van het inhoudelijk aanbod en minder op het aantal stenen.

Nadat de huisvestingsadviezen Westerkwartier bekend waren, is gestart met het ontwikkelen van het kaderdocument bibliotheekwerk gemeente Westerkwartier. In de zomer van 2021 heeft het college een besluit genomen om het bibliotheekwerk in de gemeente anders in te richten. Kern van dit besluit was om het bibliotheekwerk evenredig te verdelen over de gemeente en het inhoudelijke aanbod beter te laten aansluiten op de (hoeveelheid) leden en gebruikers van het verzorgingsgebied. In de raadsbrief van 7 september 2021 bent u geïnformeerd over dit voorgenomen besluit. Onderdeel van dit besluit was om de dienstverlening in Aduard en Oldehove anders in te gaan richten. We hebben de tijd genomen om goede afstemming met beide dorpen te zoeken, voordat er wijzigingen doorgevoerd zouden worden. Door de tijd die dit in beslag nam, heeft het traject tot het opstellen van dit kaderdocument langer geduurd dan verwacht.

Wijzigingen m.i.v. 2024 programma Biblionet

In het kaderdocument wordt uitgewerkt welke wijzigingen we gaan aanbrengen in de dienstverlening van Biblionet. In het kort komt er hierop neer:

Fysieke basisvoorziening en inhoudelijke programmering

Op alle vestigingen wordt een aanbod geleverd die past bij de grootte van de vestiging en het verzorgingsgebied. Hierdoor worden aanpassingen doorgevoerd in het aanbod van Biblionet. Het aanpassen van het aanbod geldt voor zowel de fysieke vestiging van de bibliotheek zelf als ook voor de inhoudelijke programmering. Voor de vestigingen Leek en Zuidhorn geldt dat de inhoudelijke programmering wordt vergroot, zodat zij hun regiofunctie kunnen vervullen. Ook voor de vestiging Grijpskerk komt een klein inhoudelijk aanbod om hier wat activiteiten te kunnen organiseren, zoals bijvoorbeeld een cursus digitale vaardigheden. Voor Marum en Grootegast is het huidige aanbod passend, hier zijn geen wijzigingen in. Er worden aanpassingen gedaan in de vestigingen Aduard en Oldehove als het gaat om de grootte en functie van de vestiging. Op basis van een pilot wordt het fysieke aanbod aangepast en krijgen zij inhoudelijke ondersteuning voor de organisatie van activiteiten. Het pilotplan wordt op een later moment aan het college voorgelegd.

Werken aan geletterdheid

In de gemeente hebben we vier Taalhuizen, te weten in de bibliotheken in Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn. Het Alfa College is verantwoordelijk voor de coördinatie van de Taalhuizen en Biblionet Groningen is verantwoordelijk voor de huisvesting. Hierin zijn geen veranderingen doorgevoerd.

Taal als basis en plezier in leren

We nemen als gemeente drie producten af die de taalvaardigheid van kinderen vergroten. Het gaat hierbij om:

- 'Boekstart voor baby's' waarbij alle pasgeborenen en hun ouders een aanbod op het gebied van lezen krijgen. Hier gaan we geen wijzigingen in doorvoeren.
- De Bibliotheek op school (dBos): een leesontwikkelingsprogramma dat binnen de muren van het onderwijs plaatsvindt.
- Boekstart in de kinderopvang (BIKO): een leesbevorderingsprogramma dat wordt aangeboden op alle kinderopvanglocaties met VVE-indicatie.

Bij dBos geldt dat er momenteel subsidie beschikbaar is voor ongeveer de helft van alle PO-scholen in het Westerkwartier. De deelnemende scholen zijn scholen die al lang meedoen in het programma. Er is geen afweging gemaakt welke scholen wel/ niet aan het programma deel kunnen nemen. Er zijn scholen die een grote afstand hebben tot een fysieke bibliotheekvestiging, maar waarvoor momenteel geen financiering voor dBos mogelijk is. Deze scholen willen we de mogelijkheid bieden aan dBos deel te nemen.

Daarnaast speelt het probleem dat we in 2023 niet de gevraagde indexering hebben kunnen toepassen voor het bibliotheekwerk. Dit komt voort uit een collegebesluit uit 2021 rondom het toepassen van de indexering. Voor 2023 leverde dit een tekort op, waarvoor een bezuiniging op het inhoudelijk programma noodzakelijk was. Dit hebben we tijdelijk kunnen oplossen door een deel van dBos te financieren vanuit incidentele NPO-middelen. In het kaderdocument worden alle middelen voor dBos weer structureel gemaakt en komt er een uitbreidingsmogelijkheid om de scholen met een grote afstand tot de bibliotheek toe te kunnen voegen.

Voor BIKO geldt dat zij al jaren met incidentele middelen gefinancierd worden. Eerst vanuit onderwijsachterstandsbeleid, later vanuit de NPO-middelen. In het kaderdocument wordt de financiering van BIKO structureel gemaakt.

Informatiepunt Digitale Overheid (IDO)

Sinds eind 2021 hebben we één IDO spreekuur in de gemeente. In dit spreekuur kunnen inwoners ondersteuning krijgen bij digitale vragen over de overheid. Met ingang van 2023 is de regiefunctie en de financiering bij de gemeente belegd. In het kaderdocument is het IDO nu opgenomen.

Huisvestinglasten

De huisvestigingslasten zijn verhoogd doordat de bibliotheek Marum verhuisd is naar de Hazelaar. Deze middelen waren in de begroting opgenomen en zijn nu toegevoegd aan het bibliotheekwerk.

Algemene veranderingen

Zorgplicht

Naar verwachting krijgen de Nederlandse gemeenten met ingang van 2025 te maken met een zorgplicht voor het bibliotheekwerk. Hierbij worden vanuit de Rijksoverheid financiële middelen beschikbaar gesteld. Voor zover bekend, is informatie over deze zorgplicht opgenomen in het kaderdocument. Een voorlopige inschatting leert ons dat het mogelijk om een bedrag van ruim € 190.000 gaat. Dit bedrag wordt ingezet om de voorgestelde veranderingen vanaf 2025 te kunnen bekostigen. Wanneer er daarna middelen over blijven, wordt gekeken of het aantal BIKO en dBos plekken uitgebreid kan worden.

SPUK Bibliotheken

Voor het jaar 2023 en 2024 bestaat de mogelijkheid een SPUK-uitkering aan te vragen om een aantal specifieke verbeteringen te kunnen doorvoeren in het bibliotheekbeleid. Wij hebben geen gebruik gemaakt van een eerste aanvraagronde in 2023, omdat we niet aan de voorwaarden konden voldoen. Momenteel wordt onderzocht of we gebruik gaan maken van de aanvraagmogelijkheid voor het jaar 2024.

Indexatie

In 2021 heeft het college een besluit genomen over het toepassen van indexatiecijfers voor maatschappelijke instellingen met en zonder personeel. Voor de bibliotheek betekent dit dat hun subsidie jaarlijks geïndexeerd wordt met het indexatiecijfer dat in de meicirculaire benoemd staat. Voor het subsidiejaar 2023 en 2024 heeft dit tot gevolg dat het toegepaste indexatiecijfer veel lager ligt dan de werkelijke indexatie van de kosten. Op deze manier hollen wij als gemeente een culturele instelling als Biblionet uit. Wanneer we de afspraken rondom indexatie blijven toepassen, moeten we op het inhoudelijke programma bezuinigen. In het kaderdocument wordt gesteld dat we in deze uitzonderlijke economische situatie maatwerk gaan toepassen bij het hanteren van de indexatie en daardoor geen concessies te doen op het inhoudelijke programma.

Nij Begun

Als gemeente hebben we een aanvraag ingediend bij de uitvraag van ondersteuning op korte termijn in het kader van Nij Begun. Hierbij hebben we benoemd dat er een voorgenomen besluit ligt om de huidige Bibliotheek van Oldehove te gaan sluiten. Aangezien we bij Oldehove nog niet ver genoeg zijn bij het ontwikkelen van de pilot, leek dit een manier om tijd in te kopen voor de doorontwikkeling van deze vestiging. Het aangevraagde bedrag van € 45.000 is toegekend.

Financieel

In het kaderdocument is een onderbouwing gegeven voor de extra structurele subsidie die nodig is. Hierin staat benoemd dat er een subsidieverhoging nodig is om het bibliotheekwerk kwalitatief sterk te verbeteren. Voor het jaar 2024 wordt dit meegenomen in het collegevoorstel dat gaat over de subsidietoekenning voor Biblionet 2024. Voor het jaar 2025 wordt dit naar verwachting opgevangen vanuit de middelen die beschikbaar worden gesteld vanuit de Zorgplicht bibliotheken.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Westerkwartier,



A. van der Tuuk, burgemeester



R. Kleijnen, secretaris